

Vsi štirje se ozró po meni, ki sem se tako nena-
doma vteknil v njih pogovor. Prvi trije ne odgovoré
nič, pač pa vpro svoje oči od mene v Magjara — ra-
dovedni, kaj bo odgovoril. Ta se spné kvišku, me po-
gleda, a ko jaz svojega očesa ne umaknem njegovemu,
reče:

„Ven bi ga vrgli, teremtete, da bi se razletel“.

„No, evol! Jaz občudujem le hladnokrvnost vaših
sosedov. Če bi bil jaz zraven vas, bi bili vi imeli že
vsaj dve gorki zaušnici ali še več nad obrekovajočimi
žnablji. Toda le še eno besedo tako — saj lahko sple-
zam čez ograjo.“

„Dobro, dobro“ — pritrdijo oni trije mojim bese-
dam, Magjar pa postane zelen in višnjev, sploh spre-
minja vse barve.

„Jaz sem Magjar“ — se zadere slednjič.

„Jaz pa Slovan in v ožjem oziru Slovenec“ — od-
govorim jaz ravno tako odločno.

„Mi smo tudi Slovenci“ — rekó oni trije zdaj v
slovenskem jeziku.

Magjar meri mene še vedno ljuto z očmi, a jaz se
ne vstrašim tega azijskega pogleda. Ko bi bila sama,
bi se bila gotovo zgrabila; tako se je pa mož zbal,
sedel nazaj na klop ter gledal nas po vrsti, ker smo se
nadalje menili slovenski. Menda mu ni bilo nič kaj
dobro pri srcu, kajti v Selnici je zlezal z voza in pre-
sedel se v družega. Na tleh je vstrelil še enkrat s svo-
jim najsrdečjšim pogledom nazaj, a mi smo mu odgo-
vorili vsi z glasnim smehom.

(Dalje prihodnjič.)

Pogled v dežele Evropske Turčije.

Statistično-narodopisni podatki o sandžaku Sereskem.

Zbral Štefan J. Verković in v 8. zvezku Petermannovih
„Geograph. Mittheil.“ (v Goti) priobčil Fr. Bradaška. *)

I. Kaza ali okraj Seres.

Grki:		Bolgari:	
Hiš	3187	Hiš	4298
Braki	4328	Braki	6268
Nufusi *)	6983	Nufusi	11371

*) Mladina, neoženjena ali neomožena.

II. Kaza ali okraj Ziehna.

Grki:		Bolgari:	
Hiš	1926	Hiš	1035
Braki	2271	Braki	1249
Nufusi	3801	Nufusi	1962
Turki	?		

III. Kaza ali okraj Demir-hizar.

Bolgari:		Turki:	
Hiš	3756	Hiš	1343
Braki	5011½	Braki	2127
Nufusi	8076	Nufusi	3227

*) Ti ravno današnji dan jako zanimivi podatki so maj-
hen del večega statističnega dela o Macedoniji, al plod
so več kot 15letnega truda Štefana J. Verkovića. Mož je
sam živel v Macedoniji ter izvedel posamesnosti, kakoršnih
dosedaj še nikdo ni razglasil. Verković je tudi l. 1860. pod
naslovom: „Veda Slavena“ izdal stare Bolgarske pesmi.

Pis.

IV. Kaza ali okraj Petrić.

Bolgari:		Turki:	
Hiš	1212	Hiš	350
Braki	1955	Braki	450
Nufusi	3190	Nufusi	705

V. Kaza ali okraj Nevrokop.

Bolgari:		Turki	
		(večidel Bolgarski pomaki):	
Hiš	4467	Hiš	6470
Braki	5286	Braki	9192
Nufusi	7956	Nufusi	13111

VI. Kaza ali okraj Razlog.

Bolgari:		Turki:	
Hiš	2477	Hiš	1187
Braki	3409	Braki	1744
Nufusi	4570	Nufusi	2480

VII. Kaza ali okraj Drama.

Bolgari:		Grki:	
Hiš	939	Hiš	349
Braki	759	Braki	473
Nufusi	1417	Nufusi	769

VIII. Kaza ali okraj Molnik.

Bolgari:		Turki:	
Hiš	2890	Hiš	783
Braki	3432	Braki	1035
Nufusi	5254	Nufusi	1454

XI. Mademochoria (stara Chaleidika).

Grki:	
Hiš	6245
Braki	8626
Nufusi	11444

(Dalje prihodnjič.)

Slovansko slovstvo.

* Pot v večnost. Vernim svoje škofije razložil dr.
Jan. Zwenger, knezoškof Sekovski (Graški). Gradec
1878.

To je naslov nad 9 pól debeli knjigi, ki jo je v
nemškem jeziku spisal prevzvišeni knezoškof Graški,
ki slovi kot eden najboljih viših duhovnih pastirjev.
Tako dobro gradivo je iz nemščine v gladko sloven-
ščino prestavil spreten pisatelj, ki v predgovoru s kratko
besedo razlaga tudi namen te knjižice, rekoč: „Kdo bi
mogel tajiti, da ravno v današnjih dneh si sovražniki
sv. vere na vso moč prizadevajo, vriniti tudi najzad-
nejšemu kmetiču, ki tam kje v kakem zakotju prebiva,
revščino ter uboštvo nejevere? Skušaj pa se to po raz-
nih potih doseči in zlasti tudi po slabih spisih. Taki
spisi pogostoma škodujejo več kot živa beseda sama.
Kajti mnogo je še ljudi, ki menijo, da, kar se tiska,
mora že tudi resnica biti. Pa v tiskovinah se vsaj tudi
toliko laže, kakor v govoru. In izrečena beseda se vsaj
hitro izgubi in hitreje pozabi, tiskana pa ostane toliko
časa kot zapeljivec pri nas, dokler knjiga ali spis pod
našo streho ostane. Ako mi spriden človek sv. vero
zasmehuje, vem vsaj, pri čem da sem, o pisatelju knjige
pa se po navadi več ne vé, kot njegovo ime; ne po-
znamo ga in lahko, da ga imamo za učenega ali sicer
poštenega človeka, ko so vendar taki kazitelji vere ve-
čidel le sprideni, zavrženi ljudje.“

Dobiva se knjiga v knjigarni O. Klerr-ove vdove
v Ljubljani po 36 kr., po pošti poslane pa po 42 kr.

Gospodarske skušnje.

* *Plava senica velika dobrotnica vrtom.* Neki vrtar si je — kakor „Oesterr. Landwirth. Wochenblatt“ piše — prizadeval opazovati, kolikrat o četrto ure sta on in ona svojim mladim v gnjezdu prinesla gosenic z bližnjih sadnjih dreves. In kaj je zapazil? To, da sta v eni uri 120, ali na dan (s 16 urami) 1920 gosenic prinesla v gnjezdo. To je o treh tednih, ko mladi že iz gnjezda izletijo, skupaj zneslo 40.320 — gosenic. Če prav mladi prve dni ne potrebujejo toliko hrane, se mora pa vendar všteti hrana starih, kedar gnjezdo delajo in mlade valijo; po takem gori navedeno število pokončanih gosenic ni prenapeto računano. In kakošen nauk naj si posnamemo iz tega? Kaj družega, kakor to, kako potrebno je vrtom toliko koristne tičice varovati.

Gospodarske novice.

* *Krompirjev žužek — koloradovec* — se je prikazal tudi na Ruskem. Ruski časnik „Golos“ objavlja, da je pokončal veliko krompirja blizu mesta Savalski na meji Pruski. Na ukaz vladni so na takih njivah ves krompirjevec pokosili in sežgali, njive preorali, s petrolejem polili in zažgali.

* *Trtno uš* imajo že tudi v Pruski Šleziji. Prikazala se je v vinogradih blizu mesta Glogava. Že lani se je v tem kraju prikazala na nekaterih trtah, katere so iz Erfurta dobili; pokončali so sicer take trte, al nezadostno, kajti letos, kakor rečeno, je trtne uši ondi še več bilo.

* *Goveja kuga* je zdaj zatročena po celi Rumuniji tako, da silna nevarnost žuga južni Ogerski in Erdeljski. Pa tudi ni čuda, kajti Rumunci nimajo ne najmanjšega pojma o tej grozni kugi! Mrhe krepanih goved ležijo sem ter tje po cestah, nekatere mečejo v vodo, kjer napajajo zdravo živino; zaprtije ni nikjer; goveda iz okuženih krajev gonijo brez prepovedi na sejme; živinozdravnikov nimajo skor nič, in taki, ki so sem ter tje, zapisujejo bolnim govedom draga zdravila, ki nikoli nič ne pomagajo, marveč le kugo širijo, katera se ne dá zatreti drugače, kakor da se bolna in sumljiva živina pobije in skrbno zakoplje. Velika sreča bo, če se iz Rumunije ne zatrosi na Erdeljsko in Ogersko in od tod dalje.

Nova knjiga za županstva.

Ker ista knjiga, ki je ravnokar na svetlo prišla v nemškem jeziku, pride kmalu na svetlo tudi v slovenskem, radi jo že zdaj priporočamo, da si nemško omislijo župani, ki nemški umejo, drugi pa čakajo slovenske.

Ime jej je: „Leitfaden für Gemeindevorsteher in ihren Geschäften des selbstständigen und übertragenen Wirkungskreises von Anton Globočnik, k. k. Bezirkshauptmann. Laibach. Druck und Verlag von Klein und Kovač. 1878.“ — Po domače se tedaj tej knjigi pravi: „Vodnik županom v njihovih domačih in pa do vlade jim izročenih opravkih.“

Da župani in občinski odborniki na Slovenskem tako, kakor drugi po Nemškem, potrebujejo takega „vodnika“, ki jim je kašipot v raznovrstnih opravilih, kdo more to tajiti, kajti mož, ki postane župan, postane glavar domače gospóške, ki mora poznati postave svojega delokroga, mora pa tudi vsaj majhno pisarnico imeti, v kateri izdeluje pisma svojim sosesčanom, pa tudi dopisuje cesarskim uradom in deželnemu odboru. Kakor so neumni taki ljudje v gospo-

skih suknjah, ki tirjajo od priprostega moža, ki je bil za župana izvoljen, da zna tako uradovati in tako pisariti, kakor znajo gospodje, ki že mnogo let dobro plačani hlače trgajo v pisarnah in so poprej bili že več let v šolah, — prav tako nespameten pa bi bil tudi za župana izvoljeni mož, če bi mislil, da mu v občinskih (srenjskih) rečeh ni treba več vedeti kakor drugim svojim sosesčanom, in nobenega uradnega pisma znati pisati. Vedeti mora več in znati tudi več, zato pa mu je treba svetovalca, ki ga podučí, kako naj to ali uno stori.

In prav v ta namen je skušeni in županom prijazni okrajni glavar Postojnski gosp. Anton Globočnik spisal to knjižico, kateri je dodal vse potrebne izgleda (formulare), kako naj se delajo različna pisma, zdaj v nemškem, kmalu pa tudi jih izdá v slovenskem jeziku. Gosp. Globočnik je že leta 1867. po naročilu deželnega odbora spisal dobro knjižico z naslovom: „Oblast in opravki, katere imajo občine in župani z občinskimi odborniki vred“, in v njej kazal, da je mož za to. — Zato sezíte župani in odborniki po njej; dobiva se v tiskarnici Klein-Kovačevi v Ljubljani po 80 krajc.

Pogled v dežele Evropske Turčije.

Statistično-narodopisni podatki o sandžaku Sereskem.

(Dalje.)

Kar se tiče mej Macedonije, treba omeniti, da se Turška vlada pri določevanju njihovem ni držala starih zgodovinskih mej, zato tudi segajo pomejni okraji skoraj na vseh stranéh v sosedne dežele, na priliko, v Tracijo, Tesalijo itd.

Med vsemi deželami Evropske Turčije svet menda Macedonijo najmanje pozna, zlasti, kar se tiče narodopisnih razmer. Te so tako malo znane, da še marsikak mogočen državnik in diplomat o njih skoraj nič ne vé. *)

Da je to res, o tem se more človek vsak dan prepričati. Večidel mislijo ti ljudje, da večina Macedonskih prebivalcev so Grki, kar niti v najjužnejih krajih ni. **)

Sledeče naj razjasni, kako se je razvijalo krivo mnenje, ki je dosedaj gledé narodopisnih razmer Macedonije, pa tudi Tracije vladalo, pa deloma še zmiraj vlada.

Dokler je v Ohridi bil patrijarh, gospodoval je v duhovnih rečeh nad celo Bolgarsko Macedonijo in Tracijo. Uprava bila je čisto slovanska in služba Božja opravljala se je povsod, tudi v Seresu, v slovanskem jeziku. Dokaz temu niso samo slovanske cerkvene knjige, ki se po vseh cerkvah okoli Seresa in Nevrokopa pod streho nahajajo, ampak tudi stari ljudje, ki to še prav dobro vedó.

Take so bile okoliščine, ko so Grki osnovali znano svojo „Héterijo velike ideje“ z namenom, da na razvalinah Osmanskega obnovijo cesarstvo Bizantinsko. Ker so pa dobro vedeli, da brez podpore duhovstva svojega namena ne morejo doseči, zato so pred vsem

*) Včasih pa tudi vedeti noče!

Pis.

**) Kako malo državniki o Macedoniji vedó, dokazuje med drugimi sledeča dogodba. Bilo je ravno pred Carigradsko konferencijo, ko sta konzula dveh velevlasti v Solunu želela statističnih podatkov o Sereskem sandžaku. Zaprošila sta tedaj svoje znance za-nje, al ker jih ti niso mogli priskrbeti, se je za-nje naprosil mož, ki mi je tudi te-le vesti izročil. Želé, da se stvar čem bolje razjasni, vstregel je rad tej prošnji.

delali na to, kako bi duhovstvo spravili pod svojo oblast, in potem povsod v Ohriškem patrijarhatu slovansko službo božjo izpodrinili in namesto nje vvedli Grško. Še le potem, mislili so, bo mogoče, tudi ljudstvo sčasom grščini pridobiti. Zato so najprej namerali, Grka ali pa vsaj pogrčenega Bolgara posaditi na Ohriško patrijarško stolico in z njegovo pomočjo izpeljati veliko svoje delo. Al kmalu so spoznali, da bi se namen tako le težko dosegel, zatorej so po dolgem prevdaranju odločili, delati na to, da se Ohriški patrijarhat odpravi in njegovo področje neposredno Grškemu patrijarhu v Carigradu podloži. S podkupovanjem in raznoterimi spletkami posreči jim se, skloniti Turško vlado na to, da odpravi Ohriški patrijarhat, kar je ona tudi res storila. Al tudi s tem vspehom udje Grške „hetërije“ niso bili zadovoljni; vedeli so, da mnogi živé, ki slovanski mislijo in čutijo, če tudi patrijarhata več ni. Ti ljudje so jim bili hud trn v peti. Čakati, dokler pomrjé, bilo bi jim predolgo trpelo; na Turškem ni bilo težko, spraviti jih s sveta pred časom. Zato so se lotili navadnega sredstva, namreč natolcevanja; obdolžili so duhovščino bivšega Ohriškega patrijarhata, da je zdavno mislilo na punt, da bi se otresla Turškega gospodstva in posebno državo osnovala. Turki, kakor navadno, niso mnogo preiskovali, marveč so verjeli natolcevanja ter povsod začeli duhovnike in ugledne slovanske domoljube metati v ječe. Ta osoda je zadela vsakega, ki je kaj veljavnosti imel, in napolnile so se ječe po mestih z nedolžnimi žrtvami, od katerih je le malokdo zopet videl dom svoj in družino svojo; večina jih je pretrpela mučeniško smrt na kolu ali pa na vislicah. Bila je to grozota takošna, kakoršna dandanašnji v Tatar-Bazardžiku, Bataku in drugih mestih Rumelije. In kakor so v naših žalostnih dneh nečloveška mesarenja nesrečnih Bolgarov po Rumeliji malo sočutja probudila, tako je tudi pred sto leti Evropa, ki rada plašč lažnjive omike na-se obeša, z ostudno trdosrčnostjo Macedonske Bolgare v Bitelju, Ohridi, Seresu in po drugih mestih pustila klati, a ni storila kar nič, da bi jih obranila. (Dal. prih.)

Obravnave deželnih zborov.

Deželni zbor Kranjski.

(Dalje.)

Poslanec Dežman poroča v 5. seji o proračunu normalno-šolskega zaklada za l. 1879. V razgovoru v obče dr. Schaffer nasvetuje, naj se vlada naprosi, da bi vendar pričela stavbo pripravnice za učitelje in učiteljice v Ljubljani in da bi v ta namen potrebne stroške postavila v dotični državni proračun za leto 1879. Poslanec Klun nasvetuje temu predlogu dostavek, naj bi se gledé na npravne razloge pripravnica za učitelje in učiteljice ne zidala pod eno streho. Gospod deželni predsednik vitez Kalina poslanca dr. Schafferja zavrne, da ni res, da vlada prezira deželo Kranjsko zastran pripravnice. Pozneje dr. Schafferjev predlog obvelja, dostavek Klunov pa se ne sprejme. V specijalni debati poslanec Dollhof nasvetuje, naj se na ljudski šoli v Kočevji plača povikša 3. učitelju od 450 na 500 gld., 4. učitelju pa od 400 na 450 gold. Dr. Poklukar pripoznava, da učitelj, ki je vnet za svoj posel, zasluži več kakor 400 gld. plače. Al če se na enem kraju povikša plača, mora se to tudi drugod storiti, potem pa ne bode zadostovala 18% priklada za normalno-šolski zaklad, ampak trebalo bode, priklado precej povikšati. Predlog se naposled po nasvetu dr. pl. Schreya izroči deželnemu odboru v

pretres. Poslanec Klun dokazuje neopravičene različnosti zastran plač katehetov na 4razrednih ljudskih šolah in nasvetuje, naj deželni odbor to stvar temeljito pretrase in kolikor mogoče plače katehetov povsod enako vravná; pri glasovanji ta predlog obvelja. O priliki razgovora o šolskem okraji Krškem se prošnja krajnega šolskega sveta v Krškem za povikšanje učiteljskih plač ovrže. O priliki ljudskih šol v Zatiškem okraji poprime poslanec Klun besedo in razodeva, da je bil nekdaž do l. 1860. na Št. Vidski šoli učitelj, od leta 1860. do 1876. sta bila 2 učitelja, in zdaj so trije, da se je na tej šoli podučevalo vedno izvrstno. A vendar se je ustanovila še neka šola v Velikem Gabru. Prav bi bilo, da bi vsaka vas imela šolo, al odobravati ne morem — pravi — šole, ki se osnuje proti volji ljudstva. To se je zgodilo v Velikem Gabru. Te šole ni ustanovilo prebivalstvo, ampak Litijski okrajni glavar vitez Vesteneck in Podgabrški župan, da bi dresirala ljudstvo po svojem kopitu in po svojih načelih. Župan pod Velikim Gabrom županuje po milosti okrajnega glavarja Litijskega že več let in govori se o njem, da mu je vitez Vesteneck dal besedo: „dokler bom jaz okrajni glavar, bo tudi on župan pod Velikim Gabrom“. (Klici: čujte!) Župan, akoravno že mnogo let županuje, ni sklical še nobene občinske seje, ampak sam po svoji volji pašuje z dvema enakomislečima svetovalcema, ter je podpiral Vesteneckov načrt, dasiravno je ljudstvo oporekalo. Ljudstvo za to stvar več časa nič vedelo ni, ki tudi ne vé, kateri so občinski odborniki. Govor gré, da zadnjič, ko je c. kr. deželni predsednik vitez Kalina ogledoval te kraje, bi se po ukazu okrajnega glavarja bil moral pokloniti občinski odbor. Prišel je toraj župan z dvema svojima tovarišema. Ker pa je družih manjkalo, pobrala sta kar druge ljudi, da so jih g. deželnemu predsedniku predstavili kot občinske odbornike (čujte!), kateri so nalog imeli, zahvaliti se za novo šolo. Dalje razjasnuje govornik, da je ljudstvo hotelo napraviti peticijo zoper ustanovitev te šole, al Litijski okrajni glavar prepovedal je podpisov nabirati za to peticijo ((klici: čujte!)), s katero so hoteli postavno doseči to, da bi se poslušali njih misli in želje. Konečno Klun pravi, da ne stavi nobenega predloga, ampak konstatirati je le hotel, kako malo se je ozir jemalo na željo ljudstva in kako se javno mnenje pači.

Viteza Vestenecka je ta jedernati govor potisnil v zadrego tako, da navaja le nekoliko številke z dostavkom, da se ljudstvo ni upiralo tej šoli, vladni svetnik g. Hočevvar sicer pritruje številke a vendar povdarja, da se je ljudstvo že leta 1850 in še dalje potem upiralo tej šoli, ki se je zaradi tega napravila še le zdaj.

Poslanec Klun potem konstatira, da je vladni zastopnik sam potrdil besede njegove, a Vesteneckovih ne. — Gosp. Svetec potrjuje vse, kar je gosp. Klun navajal. Ljudje so ga večkrat prosili, da bi se pritožili; povedali so, da Vesteneck in Gabrški župan opravljata to stvar čisto samovoljno, da župan županuje že 6 let, da se občani vedno pa brez vspeha poganjajo za novo volitev občinskega zastopa. (Klici: čujte!) Ljudje govore tudi, da se volitev krajnega šolskega sveta ni pravilno razglasila, ampak da se je ta stvar nekako med seboj pomečkala. Prepoved Vesteneckova gledé peticije je nepostavna; državne osnovne postave zagotavlja vsakemu državljanu pravico, napravljati peticije do gospósk. Konečno povzdigne Svetec svoj glas na to, naj bi se z ljudstvom ravnalo po človeško, a ne samovlastno. (Dobro! dobro! na levi!)

Poročevalec Dežman trdi, da Vesteneck ni prepovedal peticije, da „noben okrajni glavar v Avstriji ne bi storil kaj takega“. Al dr. Poklukar

katerega hočete iz naših klasikov, na pr. Prešerna — vidite, taka knjižica se prodaja menda po 1 gld. in če ste jih v 10 letih prodali 500 eksemplarov, ste jako srečni. Poglejmo zdaj romane grofa Tolstega: ako bi kdo pretolmačil po slovenski vse njegove romane, kar jih je do zdaj izdal (on je še mlad, on bo še mnogo pisal), imela bi, to je res, slovenska gospica dobrega pol leta zadosti čitati, ko bi ona vsak njegov roman samo po enkrat in naglo čitala in pri tem marsikako uro svojemu glasoviru, gledišču in gospodinjstvu utrgala. To bi, se ve da, bilo kaj! Ko bi vse naše noveliste zvezali v eno knjigo, ta knjiga ne bi bila enaka nemu tomu romanov grofa Tolstega. Poglejmo samo njegov roman: „Vojna i mir“, 4 debeli zvezki so, cena jim je 8 rubljev. Prvo leto je grof prodal 12.000 eksemplarov tega romana ter se je tedaj lepo odškodoval kakor za tiskarske stroške, tako tudi za svoj trud. Ali po kaki ceni bi bilo treba prodajati slovenski prevod, da bi se splačali samo tiskarski stroški? in čez koliko let bi se splačali? Kakih 15 do 20 čitalnic bi si morda kupile po eksemplaru; drugih oseb, ki bi po eksemplaru kupile, bi se morda našlo 50; c. k. Ljubljanska biblioteka bi ne kupila ne ene rusko-slovenske knjige — tedaj ne samo ves trud, ampak tudi tiskarski stroški bi legli na rame prestavljavca. Recite tedaj, Boris Vladimirovič, kaj je tukaj storiti?

„Malo, malo, pri takih okoliščinah! Na pol ste že Nemci in deloma Lahi — ako se ne podvigate, bodele zginili, kakor so zginili nekdanji Pomorci.“

(Konec prihodnjič.)

Pogled v dežele Evropske Turčije.

Statistično-narodopisni podatki o sandžaku Sereskem.

(Dalje.)

Ko je Grška hetêrija vse to dosegla in storila, so se po celi Macedoniji namestili Grki ne samo kot duhovni, ampak tudi kot učitelji in tajna osnova hetêrije začela se je očitno po celi Macedoniji in Traciji izvajati. Nasledke tega rovarjenja pozna celi svet.

Grška heterija je vedela dobro, da je Grški živelj v Evropi preslab za izvedenje njene osnove, zato je rabila vsa mogoča sredstva, da Macedonske prebivalce, Bolgare, Vlaho-Cincare (Macedonske Vlahe) itd. nakvasi z grščino ali pa celó v Grke predela. Zategadel se je učilo v zgodovini, ki se je vpeljala v učilnice, da Macedonski Bolgari so prav za prav potomci starih Macedoncev, a ti da so bili Grškega rodú in da so govorili grški, predno so Bolgari v deželo prišli; ko so pa ti gospodstvo svoje razširili nad Tracijo in Macedonijo, da so Grški stanovniki teh dežel novim gospodarjem na voljo svoj Grški jezik zamenili z Bolgarskim. Kakor so tedaj njihovi predniki — reklo se je — svoj materski Grški jezik zamenili z Bolgarskim, tako naj sedaj oni to pogreško svojih prednikov popravijo, vrnejo naj se k prvotni Grški narodnosti, Bolgarski jezik zapusté in Grškega sprejmó. In ta krivi nauk se je — česar človek ne bi verjel — po Macedoniji in Traciji tako vrnil in vdomačil, da ga še dandanes izpovedajo in širijo ne samo Grški duhovni in učitelji, marveč da, kakor je mož, ki je pričujoče podatke zbral, sam večkrat slišal, še celó najprosteji ljudje, ki niso nikdar v šolo hodili, najnižji rokodelci, tako mislijo in govoré. To, a nič drugega je krivo, da se je še nedavno, in v nekaterih sovražnih krogih celó do naših dni krivo mnenje gojilo, da večina Macedonskih prebi-

valcev je Grška. Tako so Grki povsod svoje slovanske soseske za svoje sebične svrhe zlorabili. *)

Z vsemi temi nenaravnimi navori Grki vendar, kakor pričajo dogodki, svojega namena popolnem le niso mogli doseči, kajti resnično je, kar latinski pregovor pravi: „naturam expellas furca, tamen usque recurret“! — Toliko o razmerah Bolgarov in Grkov v Macedoniji in Traciji.

Naj temu dodam še nekaj o statističnih razmerah narodnosti v Sereskem sandžaku.

Kakor je znano, niso Turki še nikdar prebivalcev tako prešteli, kakor se sicer v Evropi štejejo. Turki so šteli le moške, nikdar žensk, a tudi možkih ne koj po porodu, ampak še le okoli 15. leta, ker v teh letih, menili so, že mora mladeneč začeti davek plačevati, a davek jim je bil vse. Tako so postale Turške uradne štetve. Koliko veljajo, more si vsakdo misliti. Razun te štetve imajo pa ljudje še eno, ki je zanesljivi- vija od one, in ta je štetev zakonskih (bračnih) parov, ki se nahaja v vsaki kristijanski občini. Ako se vé za te pare, potem jih je treba samo s 5 ali 6 pomnožiti, da se po priliki izvé prebivalstvo dotičnega kraja. G. Verković bil je tako srečen, da je za vse okraje (kaze) dobil obe štetvi.

Turške nufuse (mlade ljudi) okraja Sereskega ni bilo mogoče izvedeti za vsako selo posebej, ampak le za vse skupaj. Sicer pa živí po selih malo Turkov, mnogo pa jih je v mestu Seresu, katero od prilike ima 7532 Turških in kristijanskih hiš.

Turške vasi Nevrokopskega okraja so Bolgarske, Pomaške (Pomaki) in le malo jih je, v katerih se turški govori, a samo ena vas je Turška in grškega jezika. Kedaj so se ti ljudje vsred Slovanov naselili, ni bilo mogoče poizvedeti.

(Dalje prihodnjič.)

Smešnica.

Pomagati, da se konj ne plaši.

Gospod: „Pa kako, oče, da ste svojemu lepemu konjiču ušesa tako pristrigli?“

Kmet: „No vidite, gospod, vselej, ko se je kake reči vstrašil, je ušesa hudo špičil; da se ne more več vstrašiti, sem mu pa ušesa pristrigel.“

Obravnave deželnih zborov.

Deželni zbor Štajarski.

Naši poslanci v Gradcu pa tudi nemški konservativci — piše „Slov. Gosp.“ — so prav marljivi in delajo nemškemu liberalcem precej zadreg. Gosp. Kukovec je tirjal, naj bi vlada pri slovenskih Štajarcih poskrbela za slovenske šolske knjige; g. Šnideršič se je pritožil, zakaj se strogo dače iztirjavajo od posestnikov, ki so morali oditi na boj v Bosno, kar je deželnega namestnika barona Kübecka očividno iznemirilo; dr. Dominkuš je zahteval postavne pomoči zoper goljufno ravnanje pri izposojevanju, potem zoper pokončavanje posestev po zadolženih posestnikih na škodo upnikom in naposled zoper posilno legaliziranje; zoper legaliziranje je tudi konservativni poslanec Wöhr stavil predlog; poslanec Knafel se je potegnil za železnico Sisek-Novi; Mariborski Pfriemer in knez Alojzi Liechtenstein sta tirjala postavbo zoper

*) Delali so Grki grdo s Slovani, kakor so delali in delajo še danes tudi drugi tu in tam.

„Ti članki so podatki k mojim razpravam, katere so bile pod naslovom: „Slovanski elementi v venetščini“ v Letopisih Matice slovenske 1874., 1875., 1876. in 1877. objavljene.

Prebravši in preučivši mojstra Dieza, našel sem mnogo besed, o katerih izvrstni Diez razlagaje jih sam pové, da ne zna za njihov vir in početek, mnogo zopet, o katerih Diez sam dvomi, je-li je njegova razlaga istinita. Te besede sem skušal iz slovanščine razložiti, zato sem dal svoji knjižici naslov: „Slovanščina v romanščini“.

Vem, da se ne bom imel samo s filologi, nego tudi s historiko boriti, a tolažil me bode Goethejev izrek: „einer neuen Wahrheit ist nichts schädlicher, als ein alter Irrthum“. Kakor šče v filologiji nismo prišli do nepoklicivnih rezultatov, šče manje v zgodovini, jaz pa nésem prvi, in tudi ne bom zadnji, ki so in bodo trdili, da so na jugu in zapadu Evrope uže preje Slovani stanovali, kakor sedanja historična šola uči.

Kolikor mi moje razmere dopuščajo, nésem preziral rezultatov, do katerih so prišli kritični filologi, pri dvomljivih in nedoločenih razlagah sem pa šel svojo pot, in pred očmi imel izrek sv. Avgušтина: ut somniorum interpretatio ita verborum origo pro cuiusque ingenio judicatur“. —

Gotovo bilo bi odveč, obširno govoriti o tega našega domoljuba trudoljubivem delovanju na polji domačega starinarstva, kateremu je še odprt širok prostor, da-si vidimo le malo mož, delujočih na njem. Gosp. Terstenjak je eden onih domorodcev, kateri vse svoje izvanredne dušne kreposti posvečuje preiskavi staroslovanske dōbe in nje jeziku, in zato bodo tudi študije v tej najnovejši njegovi knjižici filologom zanimive. Kar nas še posebno veseli pri častitem veteranu slovstvenem, je poleg njegove obširne učenosti tudi njegova oskromnost, kateri daje najlepši izraz v gori navedenem predgovoru. Naj tedaj najnovejše to delo našega Davorina pride v roke vsem učenjakom, ki slovanščini ledino kopljejo na tem malo obdelanem polji.

Pogled v dežele Evropske Turčije.

Statistično-narodopisni podatki o sandžaku Sereskem.

(Konec.)

Grški živelj nahaja se razen omenjenih krajev in razen polotoka Chaleidike še na jugu Macedonije v nekaterih vaséh Verijskega okraja, v Kožani, Šočisti in v Anaseliškem okraji. Grki živijo sicer tudi po drugih mestih, al jih je malo.

Med Kavalo, ki se je v zadnjem času pogosto imenovala, in pa starim Amfipoljem vleče se ob morju mali okraj Pravište z 12 seli, od katerih so samo 4 kristijanska in sicer Grška, ostala pa Turška, ki pa, kakor se je povedalo, pomaški, to je, bolgarski govoré.

V mestu Seresu se narodnosti niso mogle natanko razločiti ter so se le po priliki naznačile, al toliko je gotovo, da je tu Grkov najmanj, a velika večina da je bolgarska in vlaho-cincarska. Poslednji (Vlaho-Cincari) preselili so se le-sem ob času grškega punta iz Tesalije, Epira in drugih krajev.

Bolgarski jezik se govori proti jugo-zahodu do Kesrja (Kostura) in do epirske meje, da, on sega na nekaterih mestih, kakor pri Korici (Gjordji), celó čez njo; proti zahodu je razširjen z one strani Ohriškega jezera in obsega celo Dibro. Proti stari Srbiji dviga se na Šaro-planino (Šar-Dagh); sela na tej pla-

nini, sicer večidel poturčena, govoré bolgarski, kakor sela na Rhodopskih gorah.*)

Izza Vranje prodira v Gulanski okraj, kjer je 12 bolgarskih in 12 ščipetarskih vasi; od tod do Leskovca in Niša govori se navadno bolgarski. Bolgari živijo tudi v Srbiji, tje do Paračina in Čuprije na Moravi; utegne jih biti kakih 200.000, posebno v Negotinskem in Aleksinskem okrožji. Na celem prostoru med Varno, Drinopoljem, Nišem, Pirotom, Solunom in Ohrido govori se eden ter isti bolgarski jezik. — Tako stojé te stvari po izjavah g. Verkovića, ki tudi potrjuje, kar sem jaz v „Geogr. Mittheilungen“ leta 1969., str. 441., z zemljovidom od A. Petermanna, razlagal, namesto da Arbanasi ali Ščipetari, ali sami ali pa z Bolgari in Srbi vred, živijo okoli Šare-planine, od Prizrena do Prokoplja, samo da jih je v poslednjem mestu, kakor g. Verković izrečno veli, le malo.***) V Prizrenu, pravi, da stanujejo razun Srbov, Ščipetarov, tudi mnogi Bolgari in Valaho-Cincari (Macedonski Vlasi), kateri poslednji pa tudi slovanski znajo. — Dibra, veli, da je bolgarska in tamošnji Bolgari zovejo se „Mijaki“; zraven njih so neke vasi Grške vere, ki pa ne govoré slovanski, al službo božjo, dokler je v Ohridi bil patrijarh, so opravljale v slovanskem jeziku.

Iz navedenih podatkov g. Verkovića se vidi, da samo Mademochoria (stara Chaleidika) je čisto grška, v okraji „Ziehna“ da je Grški živelj; v Sereskem okraji in Dramskem da je Bolgarski močnejši, poslednji da ima celó v okraji Pravište poleg morjá večino, da Grški v notranjih okrajih čisto izgine, da je Turški mnogo slabši od Bolgarskega, a ta da se je v Nevrokopskem in Razložkem okraji skoraj povsod sam obdržal.***) Potem je pravo, dasta se okraja Sereski in Dramski v gori omenjeni razpravi od leta 1869. („Geogr. Mittheil.“ str. 441) deloma Bolgarskemu področju dodelila, samo da bi se ravno to bilo moralo storiti tudi gledé okraja Pravište.

Nadalje je iz teh podatkov razvidno, da so se v gori navedeni razpravi meje Bolgarskega naroda na jugozahodu in zahodu precéj natanko zaznamovale, da je Dibra, da! še celó Šara-planina slovanska, kar je na večkrat navedenem zemljevidu le deloma naznačeno. Ali ni po tem takem več nego predrzno, trditi, da določbe San Štefanskega dogovora o miru gledé Bolgarskih mejá narodopisno niso opravičene?! ****)

Obraznave deželni zborov.

V deželnem zboru Doljno-Avstrijskem

je poslanec Schönerer predlagal, naj se ustavnemu odseku naroči, da še v tej sesiji predlaga načrt o premembi volilnega reda, po katerem naj bi, kakor drugi volilci, tudi volilci kmečkih občin direktno volili (tedaj brez naprejšnje volitve volilnih mož).

*) Ta sela so Turki in Angleži sedaj spuntali proti Rusom.

**) On poroča, da so se še ti odselili, kar so Srbi to mesto vzeli.

***) Ravno v teh okrajih spuntali so se sedaj Bolgari proti Turkom, ki so jih bili začeli tako klati, kakor so nedavno njihove brate ob Balkanu klali.

****) Ne žaliyo tedaj ne narodopisa ne pravice, meje dogovorjene za Bolgarijo v San Štefanu, pač pa meje, ki jih je za-njo odločil Berolinski kongres.